

Inspraakpunt Ontwerp-Beheer- en
Ontwikkelplan voor de Rijkswateren
Postbus 30316
2500 GH DEN HAAG

 c/o RIWA-Rijn
Groenendael 6
3439 LV NIEUWEGEIN

 +31 30 600 90 36
 +31 30 600 90 39
 stoks@riwa.org
 www.riwa.org

Ons kenmerk
1/1: 28480

Datum
12 februari 2009

Betreft
Ontwerp-Beheer- en Ontwikkelplan voor de
Rijkswateren

Bijlage(n)
-

Geachte mevrouw, mijnheer,

Hierbij geeft de vereniging van rivierwaterbedrijven RIWA haar reactie op het ontwerp-Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2010-2015 (BPRW), dat op 5 januari 2009 ter inzage is gelegd.

RIWA is verheugd over de aandacht die Rijkswaterstaat heeft voor drinkwater. De drinkwaterfunctie van oppervlaktewater verdient deze aandacht, omdat het voorziet in een eerste levensbehoefte van zes miljoen Nederlanders. De kwaliteit en kwantiteit van rijkswateren zijn van eminent belang voor de continuïteit van de drinkwatervoorziening. Niet voor niets heeft drinkwatervoorziening, na veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade, de hoogste prioriteit in de nationale verdringingsreeks zoals wordt weergegeven in figuur 4 op pagina 36 van het BPRW.

Bescherming van innamepunten als expliciete taak van Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat geeft in het BPRW expliciet aan zorg te dragen voor de bescherming van de innamepunten. Die taak voert Rijkswaterstaat uit in samenwerking met andere overheden en drinkwaterbedrijven¹. De reguliere beheertaken van Rijkswaterstaat omvatten vergunningverlening en handhaving, monitoring en informatie, afstemming met andere beheerders en agendering van knelpunten bij de verantwoordelijke partijen. De drinkwaterbelangen worden hierbij expliciet betrokken, zo geeft Rijkswaterstaat aan. RIWA is erkentelijk voor de rol die Rijkswaterstaat speelt bij het beschermen van de grondstof voor drinkwater en ziet uit naar continuering van de goede samenwerking.

Keuze voor beschermingszones is goed, uitwerking kan beter

Rijkswaterstaat introduceert in dit BPRW beschermingszones rondom de innamepunten, als aanvulling op de bestaande bescherming op het niveau van rivier- of kanaaldelen. Wij zijn met Rijkswaterstaat van mening dat het instellen van een specifieke beschermingszone alle betrokkenen duidelijk maakt dat rekening dient te worden gehouden met de voor drinkwater benodigde kwaliteit van het water. De zones zijn door Rijkswaterstaat gedefinieerd als gebieden waar calamiteiten binnen een korte tijd een risico kunnen vormen voor de drinkwaterwinning. Het maken van verscherpte afspraken in calamiteitenplannen wordt door RIWA onderschreven maar vindt 6-uurs beïnvloedingszones te krap om tijdig te kunnen reageren. Het opstellen van

¹ Pagina's 121 en 122, Programma Zuidwestelijke Delta (pagina 90), Programma Rivieren en Kanalen (pagina 80) en Programma IJsselmeergebied (pagina 72)

draaiboeken en communicatieafspraken kan schade in geval van calamiteiten voorkomen en beperken, maar RIWA ziet dit graag toegepast op minimaal het gehele waterlichaam waarin het innamepunt is gelegen.

Steun voor gebiedsdossiers en integratie met beschermingszonedocumenten

RIWA ziet het opstellen van gebiedsdossiers door Rijkswaterstaat, waarin alle relevante informatie over de directe omgeving en voorzieningen op het innamepunt wordt gebundeld, als een nuttige nieuwe ontwikkeling. Het is een goede zaak wanneer het beschermingszone-document in het gebiedsdossier wordt opgenomen, zoals voor het innamepunt Heel al als proef is gebeurd. Wij begrijpen dat het ministerie van VROM met belanghebbenden afspraken zal maken over het opstellen van gebiedsdossiers en zien dit met belangstelling tegemoet. Echter, dat het drinkwaterbedrijf het initiatief² zal moeten nemen voor de gebiedsdossiers, onder regie van de provincie, lijkt ons onterecht. Uiteraard zullen de drinkwaterbedrijven hun medewerking verlenen, maar het initiatief ligt bij betreffende waterkwaliteitsbeheerder.

Aanwijzing waterlichamen met innamepunt wijkt sterk af van huidige functietoekenning

Als uitkomst van de implementatie van artikel 7 van de EU Kaderrichtlijn Water (KRW) moeten waterlichamen met een drinkwaterfunctie worden opgenomen in het register van beschermde gebieden. In eerdere Beheersplannen voor de Rijkswateren werden de gebruiksfuncties, waaronder de Drinkwaterfunctie, toegekend. Nu worden de functies van de Rijkswateren in het Nationaal Waterplan opgenomen en worden deze overgenomen in het BPRW³. RIWA constateert dat de aanwijzing van waterlichamen met een innamepunt aanzienlijk afwijkt van de watersystemen die in het vigerende BPRW 2005-2008 de functie Drinkwater hebben toegekend gekregen. Een overzicht hiervan is weergegeven in onderstaande tabel.

Stroomgebied	BPRW 2005-2008	BPRW 2010-2015
Rijn	Boven-Rijn en Waal Neder Rijn en Lek IJssel Zwarte Water-delta Twentekanalen	Waterleidingplas
Maas	IJsselmeer	IJsselmeer
	Markermeer	
	Amsterdam Rijnkanaal	Amsterdam-Rijnkanaal Noordpand
	Bovenmaas	Zandmaas
	Grensmaas	
(Rijn- en Maasmonding)	Plassenmaas	Brabantse Biesbosch
	Noordelijke Maas	
	Benedenmaas	Benedenmaas
	Getijde Maas	
	Maaskanalen	
	Noordrand	Haringvliet-West
	Middendeel	
	Zuidrand	

Het is duidelijk dat het Rijk ervoor gekozen heeft om terughoudend om te gaan met het ruimtelijk vastleggen van gebruiksfuncties. RIWA vraagt zich af of het Rijk daarin niet is doorgeschoten. Vanaf 2010 hebben de watersystemen vanaf innamepunt tot aan de landsgrenzen geen drinkwaterfunctie meer, maar alleen het waterlichaam waarin het innamepunt zich bevindt. Daardoor is naar onze mening de uitgangspositie van het Rijk verzwakt om de overige oeverlidstaten aan te spreken op hun verantwoordelijkheid voor de bereiken van doelstellingen gebaseerd op artikel 7 van de KRW. Bovendien vragen wij ons af in hoeverre de bestaande bescherming op het

² Programma Zuidwestelijke Delta (pagina 91), Programma Rivieren en Kanalen (pagina 80) en Programma IJsselmeergebied (pagina 72)

³ Kaart op pagina 120

niveau van rivier- of kanaaldelen gehandhaafd kan blijven voor de delen die met ingang van 2010 geen drinkwaterfunctie meer zullen hebben.

Oeverwinningen moeten ook goed beschermd worden

Naast de zeven reguliere punten voor inname oppervlaktewater voor de bereiding van drinkwater zijn er 12 oeverwinningen waar Rijkswater na bodempassage wordt onttrokken. Jaarlijks wordt via oeverwinning ruim 60 miljoen kubieke meter water onttrokken. Omgerekend zijn één miljoen Nederlanders van oeverwinningen afhankelijk voor hun drinkwatervoorziening. Rijkswaterstaat erkent in het BPRW dat zij bij oeverwinningen een rol heeft, omdat de kwaliteit van het onttrokken water door de kwaliteit van het oppervlaktewater wordt beïnvloed, maar dat voor die onttrekkingen de Provincie als grondwaterbeheerder de eerstverantwoordelijke is⁴. Rijkswaterstaat beschrijft echter niet hoe zij denkt haar medeverantwoordelijkheid te nemen voor deze winningen. In het vigerende BPRW 2005-2008 worden de oeverfiltrat- en grondwaterwinningen nog genoemd bij drinkwaterlocaties, in het BPRW 2010-2015 niet meer. RIWA meent dat dit een achteruitgang is die zich moeilijk laat rijmen met de beoogde bescherming- en kwaliteitseisen uit de KRW.

Rijkswaterstaat moet haar verantwoordelijkheid nemen om afwenteling te voorkomen

Probleemstoffen voor drinkwater komen voor een deel uit regionale wateren. Rijkswaterstaat zou als waterbeheerder van de grondstof voor drinkwater van zes miljoen Nederlandse waterschappen moeten aanspreken op de aanvoer van de probleemstoffen. Dit kan bijvoorbeeld door eisen te stellen aan de kwaliteit van het water dat op zogenaamde 'blauwe knooppunten' wordt overgedragen van de ene waterbeheerder op de andere. Het ligt voor de hand dat Rijkswaterstaat ook dergelijke 'lozingen' onder een stelsel van vergunningen brengt. Daarmee wordt de verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen tegen emissies op de juiste plek gelegd.

Vergunningverlening moet drinkwateraspecten omvatten

RIWA verwacht van Rijkswaterstaat als vergunningverlener een duidelijke afweging van de drinkwaterbelangen bij het beoordelen van een aanvraag. Daarom is het verheugend om te zien dat in het BPRW gesteld wordt dat Rijkswaterstaat bij vergunningverlening drinkwater als dwingend belang van groot openbaar nut expliciet in haar afwegingen meeneemt². Wij gaan ervan uit dat Rijkswaterstaat hierbij rekening houdt met de ligging van het innamepunt, de variabele afvoer - lage afvoer geeft immers grotere kans op problemen - en de milieukwaliteitseisen zoals die gelden bij een innamepunt (BKMW).

Toekomst van de drinkwatervoorziening

Op dit moment zijn zes miljoen Nederlanders voor hun drinkwater afhankelijk van de grote rivieren, de Zeeuwse waterarmen, de Biesbosch en het IJsselmeer. In de toekomst zal die afhankelijkheid alleen maar toenemen. Door klimaatverandering wordt de kwaliteit van het rijkswater en daarmee de drinkwaterbron bedreigd door verzilting, periodes van lagere afvoeren en hogere concentraties van vervuiling, en kunstmatige opwarming. Als waterbeheerder zal Rijkswaterstaat moeten anticiperen op deze ontwikkelingen. RIWA ondersteunt de voorgenomen uitvoering van een verkenning naar de consequenties van klimaatverandering, die mogelijk kan leiden tot nieuwe maatregelen in de Nota Drinkwater⁵.

Lage ambitie uit BKMW nastreven is onvoldoende om drinkwaterknelpunten op te lossen

RIWA verwacht dat Rijkswaterstaat meer doet dan de verplichtingen voor het beheer voortkomend uit het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW) nakomen. Het BPRW stelt dat in de huidige situatie voor veel stoffen op de onttrekkingpunten voor drinkwaterbereiding

⁴ Pagina 122, laatste zin eerste alinea

⁵ Pagina 121, kopje 'Wat speelt er op langere termijn?'

wordt voldaan aan de gestelde richtwaarden in het BKMW. Wij delen deze analyse, maar stellen vast dat deze richtwaarden, behoudens enkele parameters, de A3-waarden zijn uit EU Richtlijn 75/440/EEG. Vandaag de dag liggen de concentraties van het merendeel van de in het BKMW genoemde parameters reeds rond of zelfs beneden het oude A1-niveau uit EU Richtlijn 75/440/EEG (streefwaarden in het BKMW). Dit zal het succes zijn van meer dan dertig jaar waterkwaliteitsbeleid in de Europese Unie.

Drinkwaterknelpunten worden ook veroorzaakt door stoffen zonder richt- of streefwaarde

Het BPRW meldt dat knelpunten voor het behalen van de richtwaarden uit het BKMW vooral optreden bij bestrijdingsmiddelen, polycyclische aromaten (PAK's) en soms met de temperatuur van het oppervlaktewater in geval van extreme weersomstandigheden⁶. RIWA maakt zich echter nog meer zorgen over het achterblijven van de waterkwaliteit. In artikel 16 van het BKMW is verslechtering op een waterwinlocatie gedefinieerd als verhoging van het niveau van zuivering voor de bereiding van drinkwater. Echter, waterbedrijven die oppervlaktewater gebruiken voor de bereiding van drinkwater hebben reeds het hoogste niveau van zuivering geïnstalleerd. Immers, zij dienen onder alle omstandigheden drinkwater te leveren dat voldoet aan alle eisen uit het Waterleidingbesluit. Dit betekent dat substantiële verslechtering van de kwaliteit van oppervlaktewater geaccepteerd kan worden, zonder dat dit tot maatregelen in waterplannen - zoals het BPRW - leidt. Bovendien zou er per definitie nooit sprake kunnen zijn van verslechtering voor stoffen die nu niet in bijlage IV worden genoemd. Dit is voor ons onacceptabel omdat knelpunten rond de drinkwaterfunctie van het oppervlaktewater nu juist vaak door dergelijke stoffen worden veroorzaakt. Denk hierbij aan stoffen en stofgroepen als geneesmiddelen, röntgencontrastmiddelen, MTBE, ETBE, DIPE, diglyme, TPIP en surfynol. Deze stoffen zijn een probleem omdat de momenteel geïnstalleerde geavanceerde zuiveringen ze niet allemaal volledig uit het drinkwater kunnen zuiveren. Normering voor deze stoffen is zeer wenselijk aangezien er nu geen rem is op toenemende gehalten van dergelijke stoffen. Er zijn immers geen richt- of streefwaarden opgenomen in de BKMW.

Uitvoeringsprogramma Diffuse Bronnen verdient grotere inzet

Het BPRW stelt dat de structurele aanpak van probleemstoffen primair loopt via generiek beleid dat is vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma Diffuse Bronnen, zoals dat in 2007 door het kabinet is vastgesteld⁷. Voorts wordt in het BPRW gemeld dat Rijkswaterstaat er - binnen zijn beheerverantwoordelijkheid - actief aan bijdraagt om de doelen van dit uitvoeringsprogramma te bereiken. Dat is positief, omdat het Uitvoeringsprogramma stoffen omvat die knelpunten vormen voor de bereiding van drinkwater uit oppervlaktewater. RIWA stelt voor om fors in te zetten op dit Uitvoeringsprogramma en juicht de inzet die Rijkswaterstaat voorstaat in het BPRW toe. Het is goed dat Rijkswaterstaat zelf het goede voorbeeld wil geven, door het eigen gebruik van bestrijdingsmiddelen maximaal terug te dringen. Wij zien graag dat het voornemen om te werken volgens het niveau Goud van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer⁸ wordt ingevuld door het feitelijk behalen van het bijbehorende Milieukeur.

Met vriendelijke groet,

Ir. M. G. M. den Blanken
Voorzitter

⁶ Pagina 122, derde zin in kader 'Wordt voldaan aan doelen van het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water?'

⁷ Pagina 122, vijfde zin in kader 'Wordt voldaan aan doelen van het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water?'

⁸ Pagina 41, vierde gedachtestreepje onder kopje 'Basisonderhoud'